

פרוטוקול מס' 42

מישיבת ועדת העבודה, מיום ב' כ"ז בסיון תשל"ד
(17 ליוני 1974) שעה 10:00

נכחו:

חברי הועדה:

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו
ה. שמעוני
י. ארידור
פ. גרוסר
ל. דיציאן
מ. שחל
ה. זיידל
מ. גז
א. אבטבי

מוזמנים:

נ. אורי	-	ממונה בפועל על יחסי העבודה, משרד העבודה
ש. גור-אריה	-	מסו"ח, טכסטיל ועור
א. לאור	-	אגף הקציבים, משרד האוצר
ד. ישראלי	-	יועץ משפטי של ההסתדרות
י. נחמן	-	יועץ משפטי, מרכז לבטחון סוציאלי
ה. פנחסוביץ	-	משרד המשפטים
מר זהבי	-	מסחר ותעשיה

מזכיר הועדה:

י. שומרון

רשם:

"חבר המתרגמים"

סדר-היום:

1. פיצויים לעובדים במפעל "גרב יפה" -
(פשיטת רגל)

95/6

(מקבל) ג"מ 95.6.74

ה"ו"ר - ש. א. אלמוזלינו: בקשר לנושא הבטחת פיצויי פטורין וגובהם בפשיטת-רגל, פירוק חברה, מפעל "גרבי יפה". אנחנו בנושא הזה דנו בשתי ישיבות אבל היום אנחנו נמקד את הדיון שלנו על הנושא הספציפי מבחינת החוק, היכן עומד הנושא של זכויות העובדים במקרה של פשיטת רגל מבחינת פקודת פשיטת רגל. על זה לא החלטנו עדיין דברים ואני הייתי מציעה שאנחנו היום נדון בנושא זה ונשתדל גם לחוות דעה שנגבש לנו מה אנחנו רוצים בבואנו להמליץ על חקונו של החוק ושינוי המצב הקיים, שלפי כל הדעות הוא איננו מניח את הדעת. אפילו שופטים בישראל, שעסקו בנושא זה, הגיעו למסקנה זו. מוכרחים להכניס שינויים בחוק לטובת ולהבטחת זכויותיהם של העובדים לאור המציאות הקיימת ולאור הנסיון שהצטבר והעובדות שהיינו עדים להן. אני עדיין לא מקווה כל דעה בנושא וקודם כל אנחנו רוצים לשמוע גם ממשרד המשפטים על המצב העובדתי הקיים, מה בדעתו לעשות. אני יודעת שגם בשנה שעברה, בכנסת השמינית, היו הצעות לחקון החוק, זה עבר לוועדת חוקה חוק ומשפט והדיון טרם הסתיים שם ובסופו של דבר התקון לא נעשה. נשמע מה נציגי האוצר אומרים בסוגיה הזאת כי בכל זאת יש כאן עניין של הממשלה, המדינה, חובותיה, עניין המיסוי וכל העניינים שהם עומדים בסדר עדיפות קודמת בקשר לזכויות של העובדים. נשמע גם את נציגי ההסתדרות - מה דעתם בסוגיה הזאת וכיצד הם הושבים לטפל בה. יושבים כאן גם נציגי משרד העבודה אשר אמנם אינם מטפלים ישירות בעניין של פשיטת רגל אבל טיפלו בעבר בנושא הזה ובודאי יש להם מה לומר לאור המצב.

בנוסף לעניין פשיטת הרגל יש לנו עוד נקודה שקשורה במצב החוקי הקיים. אנחנו עדים לא פעם במקרה של פשיטת רגל שזכויותיהם של העובדים בקרנות הגמל אינן מובטחות במאה אחוז במידה ויש פגור של המעביד שאיננו מעביר את כל אותם הניכויים שהוא מוריד מהעובד ומה שהוא חייב לשלם לקרנות הגמל כדי להבטיח את הזכויות. בתקון שקיבלנו בשנה שעברה של ח"כ ורטמן אנחנו אמנם אמרנו שזכויותיו של העובד צריכות להיות מובטחות אבל נשארה איזו סוגיה שלא כיסינו אותה ואז המצב חזר. במידה שישנו פגור מסוים אנחנו סבורים שהעובד לא צריך להפגע מבחינת הזכויות שלו. ממנו ניכר, המעביד חייב להעביר את הסכומים הללו והוא לא העביר ונשאר פגור של ארבעה חדשים, דבר שפוגע בסופו של דבר בזכויותיו של העובד.

והנה קרה מקרה ב"גרבי יפה" ועובד נפטר. אני כבר לא מדברת על הפגורים לגבי מס אחיד וכו' וכחוצאה מכך גם יש הגשת עזרה רפואית, רק לאחר שהמוסדות המקומיים כמו מועצת הפועלים וכו' מתערבים אפשר לטפל. אותו הדבר לגבי חופשה, אותו הדבר לגבי מחלה ויתר דברים שכתוצאה מהם נפגע העובד ואנחנו רוצים גם את מה שנשאר כפירצה לכסות. בזמנו הובטח לנו על ידי הקרנות שיעשו הכל בכדי להכניס שינויים בתקנון שלהם, תקנון הקרנות, אשר יבוא להבטיח שזכותו של העובד מובטחת למרות שיהיו פגורים מצידו של המעביד אשר על פי החוק הוא חייב להעביר. אנחנו היינו רוצים לשמוע מה התקדם בנושא הזה לגבי הקרנות ולגבי הבטחת זכויותיהם של העובדים. אלה שני הנושאים העומדים לפנינו.

י. ארידור: המדובר כאן בהצעה לסדר היום של ח"כ שחל והיו"ר אמרה בדבריה שאנחנו צריכים להציע המלצות. אני הייתי מציע, לאור הדחיפות של העניין הזה, שאנחנו והמתווכחים ניתן דעתנו לעניין הזה שנסיים את הויכוח בנושא הזה לא בהמלצות אלא בהצעת חוק. זה דבר שאפשר והיו לו תקדימים בחוקי הבחירות כאשר הצעות לסדר היום בכנסת בעניין חוקי בחירות הועברו

חוקה ויצאו ממנה בצורה של הצעת חוק, על ידי הועדה. כך הדבר הזה אפשרי. נדמה לי שהיה לדבר גם אישור של ועדת הכנסת. אנחנו פוסחים כך על שלב, אנחנו מיד יכולים להגיש את הצעת החוק לקריאה טרומית במליאת הכנסת. לפיכך אני הייתי מציע שאנחנו נלך במקרה הזה בכוון הזה ושהמחדיינים אולי גם יגישו לנו הצעות.

אני אחזור בקצרה על הצעתי. אני הצעתי, מכיון שח"כ שחל הגיש הצעה לסדר-היום והרעיון בהתחלה היה שאנחנו נגזש המלצות, אני בדעה שאין צורך להגיש המלצות אלא אנחנו צריכים להגיש הצעת-חוק לקריאה טרומית.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו: ההצעה היא של ח"כ שחל, ההצעה אמנם לסדר-יום, אנחנו מבררים אותה,

אנחנו מבררים גם מה אנחנו ממליצים. היה ובסוף הדיונים נגיע למסקנות, מסקנות אנחנו צריכים להגיש על שולחן הכנסת. מסקנות חייבים להניח מכיון שאנחנו בנושא הזה טיפלנו בעוד דברים אחרים ולא רק לגבי זה. אנחנו במסקנות יכולים להגיד - חברי כנסת הגישו הצעת חוק. אבל לא הנקודה הזאת היא העיקרית. אם בסופו של דבר נגיע להסכמה והצעה מוסכמת מה אנחנו בכלל מציעים בנושא הזה אז יש מקום להצעה משותפת של כולם אבל היה ולא נגיע להצעה מוסכמת אז בודאי לא יכולה להיות הצעה משותפת של כל חברי הועדה. קודם כל זכות היוצרים היא של ח"כ שחל, הוא הציע הצעת חוק תיקון עוד בכנסת הקודמת לנושא הזה וכפי שאמרתי הנושא הזה נידון. אנחנו לא נבוא לקחת לנו מה שח"כ אחר כבר טרח והציע. אנחנו יכולים לומר במסקנות שלנו שאנחנו מחייבים הגשת הצעת-חוק בעניין זה וזה. אם ח"כ שחל לא יתנגד שעוד חכ"ם יצטרפו להצעה שלו אז זה עניינו. אילו זה היה נושא שלא דנו בו עדיין אז בבקשה אבל מאחר וכבר דנו בו מיוזמתו של מישהו אני לא בעד זה שועדת עבודה תבוא לקחת יוזמה של ח"כ זה או אחר. אבל ועדת העבודה חסייע בהמלצות שלה להגשה ולהחשה של עניין התיקון.

ל. דיציאן: אני חושב שאנחנו צריכים כאן להפריד בין שני נושאים. אנחנו צריכים קודם כל לקבל מסקנות בקשר למקרה המיוחד של "גרבי יפה" ואחר כך לעבור גם במסקנות האלה לעניינים כלליים.

מ. שחל: אני רוצה לומר שלמעשה ההצעה שלי הצעת חוק. הבעיה היתה שבמסגרת הצעת-חוק פרטית לעבור את הפרוצדורה הרגילה של המתנה ל-60 יום והסכמה של הממשלה וכך הלאה זה לא היה עונה על שתי בעיות. ראשית, הבעיה הספציפית של המפעל ושנית, גם אז אי אפשר היה לדעת מה תהיה תשובת הממשלה מאחר ויש בעיות שהן קשורות עם כמה דברים בכמה משרדים. השאלה באמת של איזו דרך טובה ביותר, איזה סכום - שעל כך ודאי צריך לדבר, אבל בעיקר מה שמנע אותי זו השאלה האם ללכת בכוון שועדת הר-ניב המליצה בזמנו ששליש יהיה מועדף בכל מקרה על כל שעבוד, גם שעבוד הפצי או לתת לו מעמד שווה. אלה הן בעיות שחשבתי שיהיה טוב יותר לברר אותן במסגרת של בירור. אין לי כל ספק שהמסקנות של הועדה יתחלקו כפי שאמר ח"כ דיציאן לשני חלקים - דברים מעשיים הקשורים ספציפית עם המפעל אבל החלק השני יהיה חייב להיות תקון בחוק. באשר לעצם הצעת החוק אני אגיש הצעה, כל מי שירצה להצטרף יהיה הדבר בהחלט מכובד ורצוי.

טוב, אנחנו עוברים לדון בעניין. הגב' פנחסוביץ תפחה ותסביר לנו

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

את המצב המשפטי כיום, מה אחם חושבים בעקבות הדיונים שהיו אז בוועדת החוקה.

ח. פנחסוביץ:

היתה הצעת חוק פרטית של ח"כ שחל, שאני מבינה שהוא לא חידש.

אותה בכנסת השמינית ולכן היא לא קיימת עוד. היתה הצעת חוק נוספת של ח"כ שחל כמעט באותו עניין, בעניין מקביל, וזה תקון של חוק פיצויי פטורין שנתקבל והוא תקון של סעיף 26 של חוק פיצויי פטורין אשר לפיו עכשיו המעביד אינו יכול להוציא כספים שהוכנסו על ידיו לקופת-גמל או להעביר אותם, לא להוציא, לא ניתן לשעבד ולא ניתן לעקל סכומים אלה. ישנם כמה סעיפים שדנים בקרנות קופות הגמל, ישנו סעיף 21 שאומר: שר העבודה לאחר התייעצות בשר האוצר ובאישור ועדת העבודה של הכנסת רשאי להורות בצו למעבידים להפקיד בקופת-גמל, כמשמעותה בסעיף 47 לפקודת מס-הכנסה, סכומים בשעור שיקבע בצו כדי להבטיח הצטברותם של פיצויי הפטורין שהמעבידים עשויים לשלם לעובדיהם על פי חוק. כלומר, ישנם סעיפים אחרים שגם קובעים שלפי הסכם קיבוצי מסבירים את הקמת הקופות האלה כך שמבחינת פיצויי פטורין החוק מסדיר את זה.

ישנה הצורה הוולונטרית או הצורה

שהמעביד מרצונו, צורה שניה של הסכם קבוצי שמחייב את זה והשלישית של צו הפקדה ששר העבודה מחייב. אז באה ההוראה הזו שתוקנה, הצעת החוק של ח"כ שחל והיא משריינת את הסכומים האלה. לא ניתן לגעת בהם אלא שהם חייבים להשאר ולשמר לפיצויי פטורין. כך שנראה שמבחינת משפטית הצו של פיצויי פטורין מוסדר.

מגיעים לעובד גם סכומים אחרים

שאינם פיצויי פטורין. יש גם חובות, אם הוא לא קיבל חצי שנה משכורת אז אותם סכומים אחרים נכנסים באמת לפקודת פשיטת הרגל. כאן גם שר המשפטים לשעבר, מר שפירא, הבחין שיש מקום לתקן, גם בפקודת החברות. השאלה נבדקה, הממשלה ומשרד המשפטים תמך בהצעה של ח"כ שחל ואני, כיון שההצעה היא בסדר היום של הועדה, בהודעה שקבלנו דובר על פיצויי פטורין אני חשבתי לתומי שהמדובר הוא רק בזה אבל כיון שזה גם שאלה של תקון פקודת פשיטת הרגל אני מוכנה לדבר גם על זה. אני בטוחה ששר המשפטים הנוכחי יתמוך בזה אבל אין לי בינתניים הודעה בשמו על משהו שהוא מתכוון לעשות.

ל. דיציאן:

באיזה כוון שר המשפטים הקודם תמך בתקון חוק חברות וחוק פשיטת

רגל?

ח. פנחסוביץ:

הוא הסכים בעקרון שמה שנקבע, שהסכום שנקבע בהם הוא איננו מספיק. זה לגבי העקרון אבל עוד לא התגבשה הצעה כיצד לתקן.

ל. דיציאן:

יש הבדל עצום בין מה שח"כ שחל אמר ובין מה שאת אומרת בגלל

זה שזה לא משנה את הזכות קדימה לחוק.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

אמרו לנו שד"ר סבאט מטפל בעניין של פשיטת הרגל, למה הוא לא בא? אנחנו נמשיך את הישיבה שלנו. בקשנו מהגב' פנחסוביץ למסור לנו עמדת

שר המשפטים אך עדיין לא דיברה עם השר.

ת. פנחסוביץ:

המצב היום הוא שהחוק קובע מהו דין בכורה של חובות לפי פקודת פשיטת הרגל. ראשון זה הוצאות הנהלת פשיטת הרגל ובכללן אגרות ביהמ"ש. אחר כך באים ברשימה, שהיא במעמד שווה, מספר 2 של חובות שהם מועדפים ויש להם דין קדימה וזה שכר עבודה כמשמעותו בחוק הגנת השכר, שמגיע לעובד בעד החקופה שלפני הגשת הבקשה לפשיטת רגל ובלבד שסך כל השכר שיש לו דין קדימה לא יעלה על 2100 לירות. אחר בא סכום שפושט הרגל ניכה במקור כמס הכנסה ולא העביר לפקיד השומה, אחר כך ישנם חובות שיהיו שווים במעלה וזה תשלומי חובה שלו כמו חובות לעיריה, לרשויות מקומיות, מסי ממשלה שהוטלו עליו עד 31 במרס האחרון שלפני תאריך הצו לקבלת הנכסים וסך כולם אינו עולה על השומה של שנה אחת וכך מסי ממשלה אחרים שפושט הרגל נתחייב בהם או שזמן פרעונם הגיע במשך 12 החודשים שקדמו לאותו תאריך. השלישי זה דמי שכירות של שנה אחת לכל היותר שלפני תאריך ההכרזה המגיעים למשכיר בעד בתים וקרקעות ששכר פושט הרגל. ארבע - כל כסף המגיע בעד פגורים במלוי צווי מזונות שבימ"ש מוסמך נתנם או הוציאם לפועל. אלה הם החובות המועדפים ואחר כך ישנן הוראות אם יש שהתפייסו איך זה נקבע בין שותפים.

מ. שחל:

כדי שיובן ההסבר המשפטי. טוען ביהמ"ש ששעבוד משכנתא איננו בכלל כלול בסדרי הקדימות האלה. הוא בפשיטת רגל או בפירוק חברה, הוא בא לפני כל סדר הקדימה. הוא לא משתתף בכלל בשמחה הזאת שקוראים לה פירוק או פשיטת רגל. הוא גובה ראשון, לפני כולם. לאחר מכן מופיע העניין של שכר המפרק והוצאות הפירוק. היה פסק דין לפני כשנה שקבע ששכר דירה שוטף, כי שכר דירה של 12 החודשים שקדמו לפשיטת הרגל מופיע כאן במקום שלישי, אחרי שכר העבודה בגובה של 2100, באו וקבעו ששכר דירה שותף דינו כדין שכר פירוק, כי בלי תשלום שכר הדירה אי אפשר יהיה להפעיל את המפעל, כלומר, זה בא במקום השלישי.

יש עוד דבר אחד שאיננו מופיע

כאן אלא בפקודת מסים גבייה כתוב - על אף האמור בכל דין אחר פקודת המסים גובה לפני, ומדובר כאן במסי רכוש שהם גובים לפני שכר העבודה של העובדים. רק במקום החמישי למעשה מופיע שכר העבודה בגובה של 2100 ומחצית הסכום הזה היא פיצויי פטורין. זאת אומרת, סך הכל 3150 לירות ועל פי הפסיקה לא חשוב אם החוב הוא 2100 אלא רואים בזה סכום אחד כולל על כל ה-3150 לירות ובלבד שסכום הפיצויים המגיע הוא יותר גבוה. מה שאני מנסה להסביר הוא זה - קודם משכנתא, לאחר מכן שכר והוצאות פרוק, אחרי זה שכר דירה שוטף, לאחר מכן פקודת מסים גבייה ובמקום החמישי - אם נשאר בכלל - זוכה העובד ב-3150 לירות. זהו המצב העובדתי היום בהקשר לזה.

ל. דיציאן:

רציתי רק להעיר להסבר המשפטי. מר שחל שכח עוד נקודה אחת. בפשיטת רגל זה מוכרח להיות משכנתא חפצית. בפירוק חברה זה לא קל כל כך.

א. לאור:

אין לי כרגע חוות דעה לגבי השנוי בסדרי עדימויות אלא רק לגבי

השכר המקסימלי או הפצוי המקסימלי לעובד, שאני גם הבעתי את דעתי שצריך למצוא איזה דרך לעדכן את זה, למשל בהתאם לעליית השכר הממוצע במשק מהתקופה שזה נקבע עד היום ויכול להיות שצריך למצוא איזה מנגנון לעדכן את זה מפעם לפעם. אני לא מציע משחו קונקרטי אלא רעיון שיביא לעדכון בהתאם להתפתחויות. בסדרי עדיפויות אני לא רואה פסול כרגע ולא רואה כל מניעה להשאיר את המצב כמות שהוא.

אתה בעד להשאיר את המצב כמות שהוא ולא להכניס שינויים?

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

הייתי אומר שמה שלדעתי טעון שינוי זה הסכום ולא יותר.

א. לאור:

מה אומר מסחר ותעשייה על כך?

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

אין לי שום חוות דעת, אני רק רוצה להתייחס פה לנקודה שנאמרה

מר זהבי:

לגבי שכר הדירה. אתה הערת שהיות ורוצים למכור את זה כגון קונצרן וכך הלאה צריך לשלם. הבעיה היא נכונה לא רק לגבי שכר דירה, היא נכונה לגבי חשמל ומים וכל מיני שרותים נוספים שהמפעל הזה מקבל, שגם בלעדיהם אי אפשר להפעיל זאת.

הויכוח איננו איתי, אני רק הצגתי את המצב כמו שהוא וזה רק מחזק

מ. שחל:

את הדעה שלהעלות את הסכום בעצמו זה איננו פותר את הבעיה.

את ההצעה להעלות הסכום אין ספק שצריך לעדכן לשינויים שחלו

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

מבחינת השכר ומבחינת ערך הכסף עד היום. אבל לא על זה מדובר, מדובר בכלל על שינויים בסדר עדיפויות במסגרת הפקודה כפי שהיא קיימת היום. אני מתפלאה על העמדות של המשרדים שהם באים בצורה כזאת לכאן, שלא דנו על הנושא אצלם במשרד, לא התייעצו עם השר הנוגע בדבר ולא קבעו עמדה בעניין הנדון. הנושא הזה הוא לא מהיום ולא היווה הפתעה עבורכם. אנחנו עוד בישיבות הקודמות הצבענו על כך שאנחנו הולכים לדון בנושא הזה בישיבה הזאת. אז באים היום לכאן ואומרים שאין לנו עמדה. אנחנו אומרים שהמצב הקיים איננו מניח את הדעת ואיננו משביע וחייב לחול בו שינוי. אתה רוצה לשמוע הצעה קונקרטית? אנחנו רוצים שגם אתה תתייחס להצעה, מה אתה היית חושב.

העניין נדון בהסתדרות משך תקופה די ארוכה ונתגבשה עמדה ברורה

ד. ישראלי:

בשתי נקודות. נקודה אחת היא העלאת הסכום אבל בצורה משמעותית ביותר. צריך לקחת בחשבון שהסכום הזה, אם אינני טועה, נקבע בשנת 1965. לא ברור אם צריך לשמור על היחסיות של הסכום הזה לשכר הממוצע שהיה ב-1965 אבל זה לא ברור בכוון של המעטה, כלומר, זה לפחות כך צריך להיות. יתכן שיש מקום אפילו להגדיל את הפרופורציה אבל לפחות צריכה להיות שמירה על היחסיות של הסכום הזה לשכר הממוצע. מה שנשאר פתוח בנקודה זו של הגדלת הסכום זה אם הגדלת הסכום צריכה להיות על ידי נקיבת סכום חדש נוקשה, שאותו אפשר יהיה לשנות רק על ידי שינוי דבר

החקיקה או שהגדלת הסכום תהיה תוך הצמדה למשח, תוך הגמשה מסוימת. הגמשה יכולה להיות אוטומטית על ידי הצמדה לשכר הממוצע או יכולה להיעשות בצורה אחרת - על ידי כך שהסכום הזה יוכל להשתנות מפעם לפעם בדרך של תקנות של שר זה או אחר, בהתייעצות עם ועדה. נדמה לי שהנטייה שמתגבשת אצל ההסתדרות ושאותה אני יכול להציג היא בעד הגמשה. קודם כל הגדלה עם מנגנון של הגמשה, עם מנגנון שיאפשר שינויים בקלות. תקון שיהיה בלחי מסובך.

הנקודה השניה שלגביה יש עמדה ברורה של ההסתדרות היא שינוי סדר הקדימויות. הסכום המוגדל בהגדלה הגמישה הזאת צריך לזוז הרבה הרבה קדימה בסדר העדיפויות. קמדתנו היא שזה צריך להיות לפני השעבודים, לפני שעבוד חפצי בכל מה שנוגע לפשיטת רגל, לפני כל השעבודים בעלי הקדימה לרבות כל מה שנוגע לפרוק. אם ההגדלה תהיה מאד מאד ניכרת אפשר למצוא איזה שהוא סדור של דרוג קדימויות, כלומר, נניח ש-50% מן הסכום יהיה לפני השעבודים ו-50% האחרים יהיו עם השעבודים. כאן יש מקום לתמרון והכל תלוי בהיקף ההגדלה. נדמה לי שאלה הן שתי הנקודות שיש בהן עמדה ברורה.

הנקודה השלישית שהועלתה על ידי ה"כ שחל, העניין של קרן. זה אני מוכרח לומר שנמצא עדיין בדיון. בעניין זה לא הייתי רוצה להתבטא בצורה חד-משמעית. זה משקל, יש אספקטים לכאן ולכאן, נדמה לי שההסתדרות היתה רוצה עוד לחכוך בדעתה בעניין זה.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:
תודה רבה, לפחות שומעים הצעות ברורות לעניין.

י. נחמן:
מפעם לפעם עולה השאלה של הפגורים בחשלוס דמי הגמולים לקרנות והתוצאות של הפגורים האלה לגבי זכויות החברים. מועלית הטענה שהקרנות וקופות הגמל של ההסתדרות צריכות לקבל על עצמן אחריות אבסולוטית לגבי זכויות החברים בין שהסכומים שולמו אי-פעם או בין ששולמו באיחור. עמדת ההסתדרות היא שלמען הבטחת זכויותיהם של העובדים אין אפשרות לקבל כל אחריות אם הכסף לא ישולם לקופות הגמל. אין אפשרות להבטיח זכויות רק על הנייר, צריך לקיים אותן. בלי תשלומים אין לקרנות האלה מאיפה לקיים את הזכויות המובטחים באמצעות התקנות. חוק הגנת השכר תוקן בעניין זה לפני מספר שנים והוכנסה שם הוראה בדבר פיצויי הלנה של 2% בחודש ובתנאי שתקנות הקרנות יכניסו להוראה הקובעת שבין שהסכום שולם ובין שלא שולם האחריות היא על הקרנות. ובכן, התקנות של הקרנות לא שוננו מפני שההסתדרות ראתה שאין אפשרות לקבל אחריות לגבי זכויות החברים אם הכספים לא יוכנסו לקרן. בא בשנה שעברה התקון האחרון לחוק הגנת השכר שמשקף את דעת כל הנוגעים בדבר, גם דעתה של ועדת העבודה של הכנסת, לפיה חולקו התשלומים לשני סוגים: מה שנוכה משכרו של העובד לגבי חשלוס פיצויי פטורין יהיה כדין שכר עבודה, מה שהמעביד חייב לנכות יהיה עבור פיצויי הלנה שונה - 4% לחודש, היינו 48% לשנה לעומת 515% לגבי הסכום שנוכה משכרו.

ל. דיציאן:
כל הדברים האלה הם על הנייר כי שמסק עבודה לא מחוייב לשלם למעשה את זה מה שקבוע בחוק ולמעשה כמעט שלא משלמים את זה ואני אומר את זה מנסיון.

י. נחמן:

אני רק יכולה להצטער על זה כי אם יש הלנה ואם אין סיבה מספקת המצדיקה הלנה זאת אינני יודעת באיזה מידה השופטים רשאים לא לפעול בהתאם לחוק. אני לא יודעת למה לא מערערים על העובדה שלא משלמים. בסעיף 19 א' מתוקן נאמר זאת במפורש במה שהקרנות הסכימו - סכום סכום שהמעביד חייב לקופות גמל כאמור בסעיף קטן א' ושולם לקופת הגמל יראו לעניין שמירה זכויות העובד בקופת הגמל כאילו שולם הסכום במועד. אנחנו לא נפגע בזכויות העובדים אם חל פגור בתשלום אבל רק אם הכסף נכנס לקרן. הכוונה היתה שלא רק הכסף אלא גם פיצויי הלנה יכנסו. חברי ועדת העבודה של הכנסת צריכים לדעת שהמדובר הוא בעובדים שבוטחים בקרנות האלה ורוצים שזכויותיהם יובטחו ושיקוימו.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

מה עושה הקרן כדי שלא יהיה פגור?

י. נחמן:

הקרן מגישה משפטים, יש לפעמים שטובת המפעל וטובת העובדים שעובדים במפעל היא לא להגיש את המשפט מפני שאם יגישו את המשפט באותו הרגע כל פרנסתם של העובדים מתערערת. יש מצבים שלא ניתנים להסבר בצורה כזאת שהקרן לא עושה שום דבר. חובת הניכוי לקרנות איננה נובעת מחוק אלא מהסכם העבודה ואנחנו עושים את הכל בכל האמצעים הארגוניים כדי לחייב את המעבידים להכניס את הכספים לקרנות. אנחנו לא להוטים לקבל את פיצויי ההלנה, הם פיצויים גבוהים מאד. אנחנו רוצים שהמעביד יקיים את מה שהוא התחייב לעשות אבל אם הוא לא עושה זאת אנחנו דאגנו לפיצויי ההלנה. בשביל מה אנחנו דאגנו לפיצויי ההלנה? משום שהקרנות קיבלו על עצמן להבטיח לעובד זכויות פנסיה לפי משכורת אחרונה והצמדה לתוספת היוקר והצמדה לשינויים שיחולו לאחר מכן ואלה שבוטחים בפנסיה מקיפה עם כל הזכויות השוטפות שלהם ובני משפחותיהם, במקרה מוות ובמקרה של נכות. אין אפשרות להבטיח את הזכויות האלה בלי שהכסף יכנס לקרן. זה לא כמו הבטוח הלאומי שכל אחד חייב לשלם ובהרבה מאד מקרים הכסף נשאר בבטוח הלאומי ואיש לא מקבל אותו מפני שלא מגיע לפי תנאי החוק. אצלנו יש לקרנות אלה גם אלמנט של חסכון. העובד יודע שאם הוא לא זכאי לפנסיה או האלמנה לא תהיה זכאית לפנסיה הכסף בהרבה מאד מקרים שייך למשפחה ושייך לעובד עצמו. אין יחזירו כספים שחייבים היו לקבל אותם ולא קיבלו אותם?

ובכן, אנחנו עשינו את הכל כדי שהפסקות בתשלומים לא יפגעו בזכויות העובדים. למשל, לצורך קיצבת זיקנה התקופה שבעדה שולם היא לא תקנה זכויות אבל הפסקה בתשלום לא מפריעה לרציפות, התקופה שלפני ההפסקה עם התקופה שלאחר ההפסקה מתחברת. אנחנו עשינו שאם העובד היה מבוטח בפנסיה מקיפה, הוא עוזב את העבודה, הוא הולך למקום אחר, הוא עוד לא הסתדר אז שלושים יום לאחר מכן הזכות שהוא רכש לגבי הזכויות השוטפות מלווה אותו לאחר מכן, אבל בתנאי שכל הזכויות שהוא צבר אותן הן שלו, שהכספים ישנם.

התעוררה כאן בעיה והיו"ר נתנה לנו את הדוגמה שבמפעל זה וזה מת אדם וצריך לדאוג למשפחה והתשלומים לא שולמו. השאלה היא מי אשם שלא שולם הכסף ומי צריך לממן את הזכות הזאת למשפחה, האם אותם העובדים שבשנים שולמו הכספים הם צריכים לממן את הזכות הזאת של העובד שמסיבות שונות לא שילמו עבורו. אמרתי שזה לא כמו הבטוח הלאומי שכל האוכלוסיה משלמת אלא זה גוף סגור של עובדים בסקטור זה או אחר התארגנו לממן בעצמם את זכויותיהם ואחר כך אי אפשר לדרוש ממשפחה אחרת שחשאר ללא זכויות מפני שעוזרים למשפחה שהנפטר שם פיגר בתשלומים. היו כבר מקרים שהעובד עשה קנוניה עם המעביד כדי

שלא יכניסו כספים לקרנות ואז הוא נפטר והמשפחה היתה צריכה לקבל ממבטחים את מה שצריכה היתה לקבל והיא לא קיבלה. הדרך היא לבוא למעביד בתביעה והמעביד חויב לשלם את אשר האלמנה והילדים היו צריכים לקבל ממבטחים לוא היו פועלים לפי החסכם.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

כל מה שאתם מסבירה הכל טוב ויפה אבל למעשה בעיקר את לא נוגעת. החוק הכיר בקרנות הפנסיה ונתן להם מעמד חוקי. עובדה שאיפשר באמצעות חוק הגנת השכר להוריד משכרו של העובד לקרנות, אז זו הכרה. לא רק מנכים משכרו של העובד על פי חוק בשביל הקרנות אלא גם המעביד מעביר את חלקו וזה על פי הסכם עבודה, הסכם שתוקפו כמעט כתוקף חוקי. באנו ואמרנו בתקון הקודם שצריך להבטיח זכויות יתר לקרן שבמידה ומעביד איננו מעביר ואיננו משלם אז יש פיצויי הלנה. אנחנו הבטחנו באותו תקון חוק עוד זכויות. מה רצינו? רצינו באותו התקון, ואנחנו קבלנו את הצעת הפרשה של ההסתדרות ושל הקרנות לא להכניס את זה לחוק אלא שזה יהיה בתקנות של הקרן, וקיבלנו את זה. אנחנו אמרנו שגם הקרן צריכה לעשות איזה שהוא מאמץ בכדי לגבות את החוב הזה שמגיע לה מהמעביד עבור העובד. מה את הוצה מאותו העובד שמנכים משכרו, האם הוא צריך כל הזמן לעמוד על המשמר שמה שמנעים משכרו עובר לקרן? אם כך נא הגידו לו זאת, האחריות נופלת עליך, אתה צריך לדאוג לכך שהכסף שלך יהיה מועבר מדי חודש בחודשו ולא אנחנו ננקוט בצעדים הדרושים כהסתדרות ולא כקרן. אבל אנחנו בכל זאת רוצים לשחרר אותו מזה, מספיק שמנכים ממנו רצינו להבטיח לו את אותן הזכויות בקרן שהוא הסכים שתהיינה מובטחות לו אז אמרנו שאם מנכים משכרו, יש פגור של המעביד - ועל פי רוב זה כתוצאה מהסכם בשתיקה בין המעביד ובין הקרן - ואת אמרת זאת בכמה משפטים, ואז סולחים למעביד שהוא לא מעביר מדי חודש בחודשו אלא מדי חודשים-שלושה. למה? מכיון שהוא משתמש בכסף הזה, זה כסף זול, זה איננו נושא ריבית ואז יש לו מחזור, יש לו הון. כאן נופל העובד למעשה בין הגלגלים, אם זה כל הסכם שהוא בסופו של דבר כשמגיעים למצב קריטי כזה העובד הוא הקורבן. לא מספיק שניכו ממנו, לא מספיק שהורידו לו כל חודש, בסופו של דבר הזכויות שלו נפגעות.

אז באנו ואמרנו שבמקום שנכניס סעיף בחוק אשר מחייב את הקרנות, שאנחנו באים ונותנים להם זכויות כאלה וכאלה בחוק, נחייב את הקרנות על ידי סעיף שבכל מקרה זכותו של העובד לא תיפגע אם ניכו ממנו. העבירו או לא העבירו זה כבר לא עניינו של העובד, שהקרן תדאג לעניין הזה שהכסף יהיה מועבר. אנחנו מסתכלים על העניין מנקודת ראות אוהדת ותנו לנו להסדיר את העניין הזה בתקנות. הסכמו ולא קראנו את הסעיף הזה בחוק בכנסת הקודמת ואמרנו שנחכה לתקון בתקנון. עבר זמן רב ואנחנו רוצים לדעת מה הולך בעניין התקנות. אנחנו שומעים עכשיו הודעה מפורשת שאין בדעתה בכלל לקבל אחריות על עצמה לגבי זכויותיו של העובד במידה שיש פגורים. אני רוצה להגיד שזה איננו פואם את הסכום שקבלנו אותו כאן בוועדה, עם התקון שנתקבל, התקון של ה"כ ורטמן. אני אומרת את זה בהרגשה קשה מאד. או שמסכמים דברים שהם צריכים לחייב את כל הצדדים או שאנחנו נחדל להאמין לסכומים כאלה או אחרים. אי אפשר לקבל מצב כזה, ועד כאן מר ישראל, שהוא השתתף כאן, ליווה את החוק בתקונים, היה אז עם מר נתנזון חבר הוועדה המרכזת, ומה שנתקבל היה בהסכמה גם איתם. אנחנו שומעים עכשיו דברים אחרים וזה לא יתכן בשום אופן. כנסת גומרת וכנסת מתחילה אבל הדעות שנשמעות וההבטחות שנשמעות צריכה להיות תהן רציפות ולא להשתנות. עמדת ההסתדרות לא צריכה להשתנות בעניין הזה. אני תובעת לממש את אותה הבטחה שניתנה כאן בוועדת העבודה לגבי שמירת זכויותיו של העובד במקרים שיש פגורים ואי-העברת תשלומים אשר נוכו מן העובד, במיוחד במקרים כאלה

של פשיטות רגל, שזה מתחדד כשאנחנו עומדים בפני מצב כזה קשה. זה מה שהיה לי לומר ואני אומרת את זה בלב קשה מאד כי לא ציפיתי לשמוע הודעה כזאת מן ההסתדרות בעניין הזה ואני עוד לא משלימה איתה.

י. נחמן:

אני מוכנה להבהיר כאן עניין מסוים. התקון שהתקבל כאן התקבל בצורה כזו שגם אם הכסף לא שולם במועד זכויות העובד יהיו כאילו הכסף שולם במועד, וזה דבר גדול. אבל אם בכלל לא ישלמו את הכסף אין מי שיחמוך בזכויות העובדים. אנחנו תובעים שתינתן זכות קדימה במקרה של פשיטת רגל לסכום רציני לגבי הכספים המיועדים לקופות הגמל. כשיקבע בכלל סכום לגבי השכר כיום מתוך הסכום הזה שהוא קיים והוא קטן מאד כלול גם מה שנוכה משכרו של העובד בלבד.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

בתוך ה-2100 יש גם מה שנוכה משכרו של העובד?

י. נחמן:

כן, על פי פסק-דין של ביהמ"ש העליון מלפני הצעת החוק של ח"כ ורטמן, עוד לפני שתוקן חוק הגנת השכר, אז היתה החלטה ראשונה שמה שנוכה לגבי שכרו של העובד כדין שכר גם לצורך זכות קדימה במקרה של פשיטת-רגל ועל זה עמדנו לקבל את התקון בחוק הגנת השכר אבל זה לא פותר את הבעיה מפני שסכום זהה לסכום שיקבע לגבי זכות קדימה לגבי שכר צריך להיקבע לגבי כספים המיועדים לקופות גמל מתוך אותה הנחה שזה כדין שכר ושזה לא יכלל בתוך זה.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

יפה, זו דאגה לקופות הגמל

י. נחמן:

כבוד היו"ר, דאגה לקופת גמל במקרה זה זה אם הדאגה לעובד משום שקופות הגמל צריכות לדאוג לכך שיהיו להן הכספים הדרושים לממוש הזכויות של העובדים ולמלוי התחייבויות. הקרנות האלה אינן חברות בטוח, הן לא הוקמו למטרות רווחים, הן להן רווחים למטרה זו, כל מה שהן צריכות לדאוג הוא להשקיע את הכספים בצורה כזו - ו-85% מן הכספים מושקעים בניירות ערך בממשלה בהצמדה-כדי שיוכלו לעמוד בכל ההתחייבויות שקבלו על עצמן עם כל שפור הזכויות שהן הכניסו. אבל במקרה זה דאגה לקרן פרושה דאגה לחבר. מכל מקום, יש לנו עכשיו יו"ר חדש של המרכז לבטחון סוציאלי, הוא רק נכנס לתפקידו, אני אביא עוד פעם את הבעיה בפניו ואנחנו נראה מה נעשה.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

תביא לי מה שהובטח כאן בוועדה, מה שהסכימו כאן ההסתדרות והקרנות.

י. נחמן:

בבקשה. אני גם ליוויתי את העניין הזה ועד כמה שידוע לי זו היתה גם אז עמדת ההסתדרות אבל אם כבוד היו"ר אומרת אחרת אני אביא זאת לדיון.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

עכשיו רשומים ח"כ דיציאן, זיידל ושחל. אני מבקשת שתתיחסו גם

לנקודה הזאת, גם נקודה שהעלה אותה מר ישראלי כהצעה של ההסתדרות בקשר לעניין של פשיטת הרגל והזכויות של העובדים. הוא הציג שני דברים. ראשית, הוא הציג לא רק להצמיד את הסכום הזה שישנו כיום, קודם כל לעדכן אותו מבחינת הערך שלו עד היום ואחר כך להצמיד אותו. אבל הוא הציג גם הגדלת הסכום והגמשה מבחינת אותו עדיפויות שאנחנו עומדים לתת. במידה שהסכום יהיה גדול - הוא לא נקב בסכום - אז עוד אפשר לחשוב מבחינת השינוי בסדר העדיפויות אשר נקבעים במסגרת החוק. אני חושבת שההצעה שלו איננה רחוקה כל כך מההצעה שלך, גם אתה מציג שחלק מהסכום הזה יהיה ללא שום קשר עם סדר העדיפויות אלא יהיה בזכות עדיפות ראשונה והיתרה תהיה בסדר עדיפות מסוימת. בכל אופן, אני לא רואה שיש מרחק גדול בין ההצעה שלך לבין מה שהציג כאן מר ישראלי.

ל. דיציאן: אני רוצה בתחילה דברי קודם לשאול

מספר שאלות ואני אמשיך תיכף עם הועדה. האם יש בהסתדרות איזו שהיא סטטיסטיקה מה מספר העובדים שאיננו מובטח בקופת פיצוי פטורין. אם אינני טועה זה מספר ניכר מאד של עובדים. שאלה שניה - דבר ידוע היום שהתעוררו בהרבה מאד מקרים של פירוק חברות או פשיטת רגל - פשיטות רגל פחות מפני שבעלות פרטית היום במפעלים שעובדים מספר יותר גדול של עובדים נדירה יותר - אבל זה מתעורר בעיקר במקרים של פירוק חברות. למה מאפשרים קופות הגמל הצטברות סכומים כה ניכרים כפי שאנחנו נתקלנו במפעל זה והרבה יותר גדולים במפעלים אחרים בלי לנקוט באמצעים מתאימים בזמן המתאים? רציתי עוד שאלה כלפי קופות הגמל. נניח שועדת העבודה תעביר הצעת חוק, היות שהיום קופות הגמל מעוגנים בחוק בדיוק כמו שיש זכות קדימה למס הכנסה עבור אותם הסכומים שהמעביר ניכה משכרו של העובד ועד 12 חודשים שקדמו לפירוק או לפשיטת הרגל, נניח שנקבע אותם הדברים בקשר לסכומים שניכה המפעל משכרו של העובד עבור קופות הגמל. אם במקרה זה שהחוק יבטיח את הזכות קדימה הזאת קופות הגמל יהיו מוכנים להבטיח בתקנותיהם את זכויות העובדים או לא? זאת אומרת, שהם מקבלים דבר אחד אבל מצד שני שיבטיחו שיקבלו כאן איזה פלוס די גדול והעובד יהיה אז משוחרר מכל דאגה של פשיטת רגל. אחרת העובד אין לו ברירה, בדיוק כמו שהוא דואג שיחננו לו אישור עם הלוקש של שכר העבודה ששולמו כל הסכומים האלה הוא יהיה נאלץ לדרוש באיום בסנקציות ארגוניות שבכל לוקש יהיה מצורף האשור מקופת הגמל, מבטוח לאומי ומכל אותם דברים שהיום לא מקובלים. שועדי העובדים יחד עם מועצות הפועלים מזניחים את זה בצורה חמורה מאד כלפי העובדים, בעיקר במפעלים גדולים.

מובן מאליו שאני מצטרף לדעה שלא

יכולים להמשיך כך בדיוק כמו שזה בהרבה מאד חוקים פיסקאליים, אנחנו עדיין מחזיקים באבסורדים שקבעו סכומים בשנות הששים והיום הם קיימים הלאה. זה אבסורד קקשר ליחר החוקים הפיסקאליים וזה על אחת כמה וכמה אבסורד בקשר לזכויות הקדימה של העובדים.

עכשיו באופן כללי לשינוי של

זכויות קדימה. לי יש ספק רב אם במסגרת החיקתית יהיה אפשרי לשנות את זכויות הקדימה של בטחונות חפציים שהם בעיקר במקרים של פשיטת רגל או של שעבוד צו בחברות. על זה בנויה למעשה כל מערכת המימון של החברות ובודאי שזה בלתי אפשרי בנוגע למשכנתאות חפציים, זו מהפיכה בהשקפת עולם משפטית עולמית. זה ידוע שמשכנתא קודמת לכל דבר אחר. אז בנוגע לזה אינני כל כך אופטימי שיהיה אפשר למצוא שינוי. אבל אני לא רואה כל סיבה לכך שהמדינה עם כל שורת המסים תהיה לה זכות קדימה כלפי העובדים על סכומים אלה. הרווחים והמסים נובעים מהעובדה שהמפעל עבד והעובד השקיע את עמלו בזה אז לפחות שתהיה לו זכות קדימה. אם אין לו את זה כלפי הבטחונות האחרים לפחות שתהיה לו זכות קדימה כלפי המסים השונים. זה לא יתכן שבמובן זה המדינה לא תהיה אחרי שכרו של העובד

ולפחות בחלק גם על הפיצויים שלו. אני גם לא חושב שקיימת איזו שהיא אפשרות להקדים את הוצאת הפירוק - שהם כוללים מובן מאליו גם את המשך פעילותו של המפעל - כלפי העובדים. זה דבר בלתי אפשרי כי אחרת אם הוצאת הפירוק לא יהיו להם זכות קדימה כלפי כל דבר אחר שום מפעל לא ימשיך בטפולו של איזה שהוא מפעל. אלה הן הערות מספר, מובן מאליו שצריכים לקבל כאן את חוות הדעת גם של משרד המסחר ותעשייה, גם של משרד האוצר, גם של משרד המשפטים, ובחלק הראשון של מוסדות ההסתדרות, שהם כאן חלק אינטגרלי של הדבר.

ה. זיידל:
אתיחס ראשית כל להצעת ההסתדרות.
אני חושב שזוהי הצעה נכונה
גם לגבי הגדלת הסכום וגם לגבי הצמדת הסכום. אני רק נגד הגמשה כי זה חשוב מאד שמהיה הצמדה קבועה, לא נשאר את זה למשחק חופשי. גם בבטוח לאומי קיים אותו הדבר ואז זה גם יותר קל מבחינה אדמיניסטרטיבית.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:
אפשר להשאיר זכות להעלות את הסכום, את הבסיס.

ה. זיידל:
כשאומרים הגמשה זה לא תמיד למעלה. אנחנו, לצערנו, למודי נסיון בפרט כשמדובר על פירוק, לכן הרבה יותר טוב להשאיר את זה קבוע. בכל אופן העניין הזה פתוח ואני מבין שבפועל זה אין הבדלי דעות בין ח"כ שחל לבין ההסתדרות. עכשיו, לעומת זאת אני רוצה להבהיר את הנקודה השניה ביתר יסודיות משהציגה כאן הגבי' יהודית נחמן. הנושא הזה היה בויכוח במשך שנתיים בהסתדרות, במחלקה לאגוד מקצועי. נבחרה ועדה בראשותו של נתנזון והיא הגישה הצעות שנתקבלו גם במחלקה לאגוד מקצועי וגם בוועדה המרכזת ואם אינני טועה ההחלטות האלה קצת עומדות בסתירה לדברים שאת אמרת. יתכן שחלו שינויים. מה אומרות ההחלטות? במידה שיכניסו קופת גמל בחוק שיהיה לקופות גמל זכות לתבוע גם כן את ההפרשות של המעביד ושל העובד, קופות הגמל לוקחות על עצמן את האחריות לגבי תשלומי פנסיה. הויכוח היה די ארוך ואני אישית הסתייגתי. אחר כך הוסבר לי שצריכים לעשות נסיון והחלטות האלה נתקבלו. יתכן שהיו צריכים גם לשבת כאן נציגי האגוד המקצועי שצריכים לדעת שהאינטרסים של קופות גמל והאינטרסים של אגוד מקצועי לא תמיד אינטרסים זהים, ובצדק, האגוד המקצועי רואה את זכותו של העובד וקופות הגמל רוצות להבטיח את הזכות של הפנסיה גם בעתיד.

מה שאני רוצה להציע הוא לבדוק את העניין הזה ויתכן שאני טועה. עד עכשיו בישיבה, עד ששמעתי את דבריו אני הייתי בטוח שההחלטות שאני הבאתי אלה הן ההחלטות של ההסתדרות ואני זוכר שנתנזון מסר לנו אז דו"ח בוועדה המרכזת על הופעותיו בוועדת העבודה, זה נכון שהוא אז הופיע עם אותו הסבר שאני כאן מסביר כאן והיתה ועדה, הועדה החליטה פה-אחד ולכן כאן ישנה סתירה מסוימת והיה רצוי להתיר את הנושא. יתכן שאם לא היום אז נשמע בישיבה הבאה הודעה מוסמכת של הועדה המרכזת של ההסתדרות. העניין הזה הוא הרבה יותר כולל מאשר רק המרכז לבטחון סוציאלי, זה קשור לאגוד מקצועי והאגוד המקצועי קיבל החלטה בנושא הזה ולכן אני חושב שהיה רצוי למצוא את הדרך שההסתדרות תיקח על עצמה את הדאגה לעובד.

מ. שחל:
לי יש כמה הערות קצרות. ראשית,
לי נדמה שצריך לבקש מכל הגורמים שיבואו עם הודעות מוסמכות בפעם הבאה, לרבות משרדי הממשלה וההסתדרות

כדי שהועדה תוכל להתייחס להצעות השונות שישנן וכדי שנודע עם מי בכלל יש לנו ויכוח. באופן אישי אני חושב שאפשר יהיה לשכנע בצידקת הנושא. אין לנו גם דבר מגובש מול כדי שנתחיל לשכנע או להשתכנע. אני מקווה שנוכל לשכנע.

אני רוצה להעיר לח"כ דיציאן שתי הערות בקשר לשיעבוד החפצי כי זה עשוי לעשות רושם על הועדה שכאילו הדברים האלה נולדו כאן להצעה מרחיקה לכת שאיננה קיימת במציאות. ראשית, קיים הסדר כזה בקשר לימאים והוא לא רק יצירה ישראלית אבל הוא קיים בחוק הישראלי. ימאים זוכים בזכות קדימה לפני שיעבוד חפצי, לפני כל משכנתא ימית, וכל מי שמצוי היום בענייני ספנות יודע שאין אניה שבוזים אותה היום שלא רובצים עליה בערך כ-90% ממחירה אשראים שהם מעוגנים בשיעבודים על האניה עצמה. והנה, בעלי הספנות, בעלי האניות, מצאו לנכון להסכים לדבר כזה והבנקים הסכימו למצב משפטי כזה מפני שהם ידעו שימאי אם הוא לא יהיה מובטח בשכרו הוא עלול להעמיד להם את האניה ממש באמצע הים ואז הכדאיות שלהם הביאה אותם להסכים לזה. מדוע? כלפי עובד ביבשה לא יהיה לך את אותו דין. מהן זכויותיו מקופחות יותר לגבי אניה, זה מפעל שיש לו מחיר של מיליונים של לירות. כל החברות, גם "צים" וגם החברות הפרטיות חותמות הסכמים. והאשראי שמאושר והאניות משועבדות בגינו מגיע ל-90% ממחיר האניה אם לא יותר מזה. הימאים זוכים שם בזכות הקדימה לפני כל שיעבוד, איזה שלא יהיה. החקדים ישנו אם כן גם בחוק הישראלי.

שניה, אני שוב פעם, עם כל הכבוד, חולק על הדעה, מדוע בנקים שבאים היום ורוצים לתת משכנתא על דירה מסכימים לפעמים ללכת על שיעבוד משכנתא, הם מתחלקים בסכון. דירה שהיא תפוסה היא בבחינת ממוש ולא שווה יותר מאשר 40% ממחירה ודרך כלל משכנתאות שמגיעות לכך על פי רוב זה מגיע ל-50-60% ממחיר הדירה. כל האשראי המכוון של הממשלה שמגיע לזה שמימון לדייר ניתן משני מקורות, משני בנקים, על פי רוב מגיע למימון הדירה למעלה מ-60% והבנקים מסכימים. אני בא ואומר דבר אחד - הבטחון של שיעבוד הוא לא הבטחון היחיד שישנו לבנק. בכלל אצלנו קיים נוהג כזה, אני בדעה שהבנק יבדוק את המפעל אם כדאי לתת לו את האשראי אבל לא קיימת בעולם הכבדה כפי שישנה היום מבחינת חתימות של ערבים ושעבודים כפי שישנה בישראל. זו אגב לא דעתי, אני בדקתי את העניין. עכשיו מה קורה? הפועל יותר גרוע מהמכונה. הוא מתבלה עם הזמן, אחרי עשרים שנה באים ואומרים לו - יש לך 3150 לירות אבל גם זה לא בטוח ואנחנו באים ואומרים - לא יסכימו הבנקים, המפעלים יתחילו להתרעם. כשהמכונה מתקלקלת או כשהיא זקוקה לתקון מטפלים בה, פועל בכלל במקרה זה איננו נחשב. אנחנו ראינו את התמונה לא רק במקרה של "גרוב יפה" אלא ראינו את זה ב"אוטוקרס", ראינו את זה ב"תיל", אנחנו מכירים גם את המקרה שהיה בחיפה עם מפעלי "אושא" אחרי שלושים שנות עבודה, שבתו רעב פועלים בני למעלה מ-60 וביום בהיר אחד התעוררו וראו שאין להם בכלל כל זכות, אין להם שום דבר שיבטיח את קיומם.

זה שהאגוד המקצועי לא בסדר לא מנחם אותי. אני יודע שמועצות פועלים מסוימות, וברגע שהיה מקרה "אוטוקרס" פנו אלי והכניסו סעיפים בהסכמים. אני גם יודע לצערי הרב שיש מועצות פועלים ואגודים מקצועיים שלא שמים לב לנקודה הזאת אבל מתי מתחיל החטא הראשון? החטא השני מתחיל כבר אחריו ואז זה מצטבר. כשהמפעל מתחיל קצת להסתבך ומתעוררת הבעיה הזאת של זכויות הפועלים ואז באה ההסתדרות דווקא ואומרת - לא כדאי להכביד היום כי זה עלול להיות הקס שישבור את גב הגמל. אבל זה לא שייך אחד לשני, את הבעיה צריך להסדיר על ידי המחוקק כי הוא התחיל במעשה ולא גמר אותו וחובתו לעשות את זה ואז זה יחייב את כל המעבידים בלי יוצא מן הכלל.

באשר לבעיית האשראי, אני לא רוצה שאנחנו נדבר בשם הבנקים. אני גם מציע את זה כהמלצה בפני משרדי הממשלה. רבותי, הבנקים אינם רואים בשינוי הזה כמהפיכה שאי אפשר לסבול אותה ואני יודע את זה, יושבה כאן גב' חמר ובדיון על הצעת החקון הקודמת שלי בקשר לפיצויי פטורין לסעיף 26 שחוקן הופיעו נציגי הבנקים והם לא נבהלו. הם אמרו שבגובה הריבית היום זה סיכון שבלאו הכי נלקח בחשבון. במסגרת הסיכונים והבטחונות שהבנק מקבל הוא גם לוקח בחשבון את השאלה הזאת מה יקרה אם המפעל לא יוכל לשלם. הבעיה הזאת של פיצויי פטורין וגובה הסכום איננה היום מרכיב רציני במפעלים כאלה.

אני רוצה להתייחס להצעת ההסתדרות כפי שהובאה בפני. אם אני מבין נכון מדובר על 50% מהסכום שיוגדל ואתם מציעים שהוא יהיה משוררין ותהיה לו זכות עדיפות לפני כל שעבוד, איזה שלא יהיה וה-50% הנותרים יהיה להם מעמד שווה.

ד. ישראלי:

אולי כדאי להבהיר. הגישה הבסיסית שלנו היא חופפת לגמרי ללשון ולרוח הדבריה שלך. העניין הזה של 50% במסגרת הגישה שלנו מזתנה בשעור ההגדלה. כלומר, אם נדבר בדוגמאות פשוטות על גבול הפשטנות, נניח שההגדלה בנקודת ההתחלה העכשווית עם הסדר ההגמשה תהיה ל-20 אלף במקום 2100, כלומר פי עשר.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:
אתה בזה לא הגדלת את הסכום אלא רק עדכנת אותו.

ד. ישראלי:

אני רק נותן דוגמא כדי שתבינו את ה-50% בהצעה שלנו. אם זה 20 אלף אז הגישה של ההסתדרות תהיה של זה צריך להיות בעדיפות לפני שעבודים. אם ההגדלה תהיה, נניח, ל-30 אלף ואני נותן רק דוגמאות, אז אפשר להסכים לכך ש-50% מזה יהיה לפני שעבודים והיתר איתם.

לעניין הזה של הבנקים אני הייתי רוצה ברשותך לחזק אותך בעוד ארגומנט. אולי כדאי לחשוב על כך שזה בסך הכל בעיה חשבונית פשוטה. אם נניח נקבע שהקדימה שלפני שעבודים תהיה לסכום של 20 אלף, בין שההגדלה כולה תהיה 20 אלף ובין שההגדלה תהיה מעל 20 אלף, אז כל בנק ברגע שהוא צריך לקבל משכנתא ממפעל שיש בו נניח 100 פועלים יודע שמן הערך של המפעל, שאותו הוא יכול להכניס לקולקוציות שלו, הוא צריך להוריד 2 מיליון בתור סייג של זהירות. אז למקרה של פירוק הוא יודע ש-2 מיליון מובטחים לפועלים ואת זה אני מוריד. זה סך הכל עניין חישובי פשוט ולכן אני חושב שיש טעם בגישה שלך, וקודם כל צריך לשמוע את הגובת הבנקים. יכול להיות שהם לא כל כך יתנגדו כמו שהממשלה מציגה את זה.

פ. שחל:

אני מקבל בעקרון את ההצעה של ההסתדרות, היא חופפת את ההצעות שאני מציע אותן. באשר לעקרון העקרון הוא הקובע ועל הסכומים צריך לקבוע אחרי זה איזו שהיא שיטה.

אני רוצה הערה אחרונה לגבי קופות הגמל. מה שמפריע לי, ואני לא מבטל לחלוטין את העמדה שהובאה על ידי נציגי ההסתדרות, יש פה בעיה שיש לה שני צדדים. השאלה שלי היא מה

קורה במקרה וקופת הגמל התרשלה בגביית החובות. כלומר, הייתי אומר במבט ראשון שלתקון שהוגש בזמנו על ידי ח"כ ורטמן הייתי מוסיף - ובלבד אם הוכרח שהקופה עשתה מאמצים סבירים או ההיפך, במידה והיא התרשלה זכותו של העובד תהיה מובטחת. אני אומר זאת כך - היה וחוכח שהקופה התרשלה ולא עשתה את המוטל עליה בגביית החובות העובד לא צריך לסבול. אם האשמה היא בקופה זה מצב אחר.

ל. דיציאן:
נניח שבאה מועצת הפועלים או האגוד המקצועי ואומרים - המפעל הזה אם אתם תלחצו הוא יפשוט את הרגל, אל תגבו, האם זאת התרשלות או לא התרשלות?

מ. שחל:
ח"כ דיציאן, אני בכלל מאמין גדול בבתי המשפט. אני מציע שנשים את יתנו על ביהמ"ש שהוא יקבע כי ההגדרה של סביר ביהמ"ש יקבע אותה. אם היא עשתה מאמצים סבירים או לא הוא יקבע, אני רק רוצה לומר לך ימנסיון אני יודע שיש שוני גם באגודות השונות. כשאגודת פועלי הבניין, נניח, היא פעילה יותר והיא בדרך כלל כזאת אז היא גובה גם טוב יותר מאשר אגודות אחרות שיש נחוק בין הקרן שלהם שהיא מבטחת לבין האגוד המקצועי כאגוד מקצועי. לעומת זאת, באגודת פועלי הבניין שקרן בטוח פועלי הבניין זה חלק בלתי נפרד מהאגודה אתה רואה שם פעילות הרבה יותר רבה. אז ידע האגוד המקצועי ותדע הקופה שהיא צריכה לעשות מאמצים. היה והיא התרשלה אז בודאי שהעובד לא צריך לסבול בגלל זה. אני מציע את זה כרעיון ולדעתי יש בו מידה של צדק.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:
בזמנו הצבענו על זה וגם את זה הם לא קיבלו. אם הם חוזרים מהעמדה שקבעו אותה אז שבתקנות צריך להבטיח, אם זה לא יהיה אז באמת ניזום תקון לחוק ואולי בצורה הרבה יותר משמעותית מאשר רק המאמצים. רציתי לשאול אותך ח"כ שחל - אתה רוצה להציע הצעה קונקרטית לעת-עתה או רק מבחינה עקרונית אתה מסמל.

מ. שחל:
אני הראיתי כוונתי, אני רוצה לומר דבר אחד, שאם אני אציע היום הצעה קונקרטית למעשה כל המטרה של ההצעה לסדר היום מתבטלת כי אחרת הייתי מגיש הצעת חוק. הסיבה שאני הגשתי הצעה לסדר היום היא שלא רציתי להפתיע, במיוחד את נציגי הממשלה, ושרציתי פשוט לתת להם זמן כדי שיגבשו עמדה ואליה נתייחס. היה והממשלה תבוא בהצעות פחות או יותר לאלה שחשבנו ושהועדה תחשוב הרי יש מקום לדעתי ללכת על דבר מוסכם ואז להקל גם על הליכי החקיקה. היה ולא אני אחזור להצעות שלי שהן בעיקרן חופפות את הצעות ההסתדרות, אם כי אולי לגבי גובה הסכומים אנחנו אולי לא הברנו, יתכן שיש גם מקום לברר זאת.

נ. אורי:
אני רוצה להצטרף למה שאמר ח"כ שחל, לאפשר לנציגי הממשלה לגבש עמדה מוסכמת. הייתי מציע שתמר תיזום שמשרד המשפטים יזום פגישה של המשרדים הנוגעים בדבר, של משרד העבודה, משרד האוצר ומסחר ותעשייה ולקראת הישיבה הבאה נביא את עמדת הממשלה לגבי זה.

י. נחמן:
אני רוצה להודות לח"כ שחל שהוא הבין את דברי כפי שצריך היה להבין אותם. לא עומדים כאן שני צדדים נוגדים, זאת אומרת, לא עומדת

כאן ההסתדרות מצד אחד והקרנות מצד שני ומצד אחר העובד. להיפך, ההסתדרות עושה את הכל כדי שהעובדים המבוטחים בקרנות יקבלו את זכויותיהם ואני אביא את ההצעה החדשה של ח"כ שחל בפני יו"ר המרכז לבטחון סוציאלי. לא הבנתי בדיוק את ההצעה של ח"כ דיציאן על ההשוואה של המעמד של חוב לקופת גמל לחוב לצורך פקודת המסים.

ל. דיציאן:

פקודת המסים בנוגע לנכויים של מס רכוש, אם יש להם זכות קדימה.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

אני רוצה לגבי הסכום שנחלק זאת לפי עניין קרנות הגמל

ועניין פשיטות הרגל. גבי קרנות הגמל אני אחזור לדיון על הסכום שהיה בוועדת העבודה כאשר היה התקון של ח"כ ורטמן. אני עומדת על הסיכום שהיה אז שצריך להבטיח את הזכויות של העובד במקרה שהיו פגורים. הדבר הזה הובטח לנו שיהיה בחקנות של הקרנות. זה בא להשלים את מה שאמר ח"כ זיידל שישנה החלטה של הוועדה המרכזת אשר באה כניכול בעקבות דו"ח שמסר חבר הוועדה המרכזת מר נתנזון ובעקבות החלטה של הוועדה לאגוד מקצועי, שצריך לעמוד על כך שזכויותיו של העובד תהיינה מובטחות. אנחנו רוצים במסגרת התקנות, אם תבטיחו את הזכויות של העובדים במסגרת התקנות גם במקרים הללו אז אנחנו נוכל להסכים לתקון בחוק בהתאם להצעתו של ח"כ שחל ובלבד שהקרן עשתה את המאמצים, אנחנו בחוק נבטיח את הזכויות של העובדים ואז אנחנו נוכל לסייג ובלבד שהקרן עשתה מאמצים סבירים לגבות את החוב. אז את יכולה לשחרר אותה מלהתחייב לגבי הזכויות של העובד, במידה שהיו פגורים. אם היא עשתה מאמצים ולא גבתה אז היא איננה אחראית אבל אנחנו רוצים קודם כל ובראש וראשונה כפי שלגבי הבטוח הלאומי קיימת החובה - יש פגור או אין פגור, משלמים או לא משלמים העובד מבוטח וזכויותיו מובטחות. אותו הדבר לגבי הקרן. יש מעמד חוקי לקרנות, נתנו להן מעמד לגבי גבייה, הורדה משכרו של העובד, יבטיחו את זכויותיו של העובד בכל מקרה. ההתחשבות שלהם עם המעביד תיעשה כפי שהיא תיעשה ואני רוצה להוציא את העובד מכלל העניין הזה. נקודת המוצא שלי איננה באה כניכול לקבוע שאנחנו כאן מתייחסים לקרנות הגמל כדבר בפני עצמו ואנחנו באים לדאוג לזכויותיו של העובד ולא רואים שקופת הגמל היא באה לדאוג לזכויות העובדים. לא ככה גרסנו כל השנים ולא ככה אני גורסת עכשיו. אני אומרת להיפך, דווקא משום שקרנות הגמל נועדו להבטיח זכויות של העובדים ולבטח אותם אנחנו לא יכולים להפקיר עובד בעת צרה כאשר ממנו ניכו וכאשר ניתנה זכות לקרן לגבות את החוב שלה והיא לא עשתה מה שהיא עשאה. זכותו צריכה להיות מובטחת בכל מקרה ומקרה. את רוצה יותר להקנות זכויות לקרן בכדי שתוכל לתבוע את החוב שלה בבקשה, מצידנו לא תהיה שום התנגדות אבל בד בבד אנחנו רוצים שתהיה מובטחת זכותו של העובד בכל מקרה. זאת היא ההצעה שאנחנו הבענו אותה בעבר ואנחנו חוזרים עליה גם עכשיו. מה שהציע כאן ח"כ שחל רק בא להקל על הקרן ואני לא אתנגד במידה ותובטח קודם כל זכותו של העובד. אני אבוא להקל על הקרן במידה שעשתה את כל המאמצים והיא לא יכלה לגבות.

אנחנו מבקשים מכם שתמציאו לנו

את ההחלטות של הוועדה המרכזת בנושא הזה, תביא לנו את ההחלטה המוסמכת בעקבות מה שהובטח בוועדת העבודה על ידי נציגי ההסתדרות לגבי הבטחת זכותו של העובד במסגרת החקנות של הקרנות של הגמל.

הנקודה השניה היא עניין פשיטות

הרגל. קודם כל אני באמת מביעה מורת רוח ולא רק בשמי אלא בשם הוועדה. זה לא יתכן, זה לא מקרה ראשון שאנחנו מודיעים לנציגי הממשלה על משרדיה השונים שנוגעים לדיון בנושא זה ואשר השתתפו כבר שתיים-שלוש ישיבות

בדיון על הנושא הזה וידעו מה שאנחנו רוצים ולקראת מה אנחנו הולכים. אנחנו לא סתם משתעשעים אלא רוצים לסכם דיון ולהניח מסקנות על שולחן הכנסת. לבוא לישיבת הועדה ולהגיד לא מוכנים, אין לנו עמדה, לא קבענו - איננו יכולים לקבל זאת. אי אפשר להבין זאת. אבל מאחר והעובדה היא עובדה אני מאד מבקשת שלישיבה הבאה, ונקבע זמן ככל שתרצו, תגבשו עמדה של הממשלה. כל נציגי המשרדים הנוגעים בדבר שבו נא, החליפו דברים ביניכם וחביאו לנו את עמדתה של הממשלה. היום כבר אתם יודעים מהו הלך הרוח סביב הנושא הזה, לקראת מה אנחנו רוצים להמליץ קונים בעניין של פקודת פשיטות הרגל. אתם רואים שיש מקום להזמין את נציגי הבנקים אז נזמין את נציגי הבנקים ונשמע את דעתם בעניין הזה, נשמע מה הם אומרים ואולי נוכל גם להשפיע עליהם ולהגיד להם את דעתנו. אנחנו מבקשים לקבל עמדה מוסמכת של הממשלה בנושא הזה, לפרט מה היא אומרת וחושבת.

לכן היום לסיכום לא נוכל להגיע.

זה טוב וחשוב שהחלפנו דברים בנושא הזה והבהרנו אי-אלה נקודות. לדעתי מה שמציעה כאן ההסתדרות שזה איננו רחוק ממה שח"כ הביא, מבחינה קרונית גם לי נראה העניין הזה ואני חושבת שבכוון הזה אנחנו צריכים לכוון את הדברים. הסכום הזה שעליו מדברים נקבע ב-1965. בכדי לעדכן אותו להיום מבחינת השינויים בשכר וההתייקרויות מה צריך הסכום הזה להיות היום, מבחינת ערכו הריאלי וכך אנחנו גם נדע גם מהו הסכום שנבוא להציע. זה יהיה כמובן בהצעה שאתם תגבשו. אני הייתי מבקשת מקרנות הגמל שבמידה והיו משפטים שהקרן תבעה מעבידים על פגורים שהם לא שילמו לקרן, מה התקופה של הפגורים שהיו וכמה משפטים התקיימו בעניין זה. האם באמת היו פסקי דין בבתי המשפט והאם נקבעו פצויים כאלה או אחרים.

הנקודה החשובה שאנחנו דנו בה

בשתי ישיבות ובישיבה השניה של הדיון אנחנו סיכמנו איזה דבר שלצערי לא יצא לפועל לעת-עתה ואני מוכרחה להביא את זה לפני הועדה. סיכמנו בישיבה הקודמת שבמקום להתחיל לעסוק בנושא הזה בפורום רחב שיו"ר הועדה תשב עם אנשי האוצר, משרד מסחר ותעשייה, כונסי הנכסים ועם נציגי העובדים, נשב ונטכס עצה מה עושים לגבי השלושת רבעי מיליון, החוב שישנו לקרן שזה רבע מיליון והפרשי הפצויים שצריך לתת אותם. כאן הייתה הסכמה והחלטה של הועדה שאנחנו נעשה את הדבר הזה. אני מצידו קבעתי ישיבה ליום חמשי שעבר ולצערי היא לא יצאה לפועל. כונסי הנכסים הודיעו שהם לא יבואו, אלא על פי צו ביהמ"ש. הם לא יבואו לפגישה ובמיוחד לא לועדה. אגב, אני רוצה להגיד לכם שאני קיבלתי טלפון מחשופט לבנברג אחרי הישיבה שהיתה פה והם ספרו לו כנראה מה שהיה פה ואמרתי לו - זו ועדת כנסת, כאשר מופיעים אז חברי הכנסת שואלים שאלות. לא מוכרחים על כולן לענות, איש לא מחייב. לדעתם כאן חברי הכנסת חרגו מהמסגרת של הנושא הנדון ונכנסו לעניין של ביהמ"ש וסמכותו, מדוע מינה כונס זה ולא כונס אחר וכו'. פה הייתה באמת חריגה במידה מסויימת, בכל אופן התשובה שאנחנו קיבלנו היא שכונסי הנכסים לא יוכלו לבוא לאף ישיבה, לא לועדת עבודה וגם לא לועדה הזו שאנחנו החלנו שהיא חשב אלא על פי צו ביהמ"ש. אני רוצה להגיד לכם שאני לא אתחיל לעסוק בעניין הזה של ביהמ"ש וכו', היו פה, שמענו אותם, בשבילי מספיק נציג מסחר ותעשייה, הוא הכתובת בשבילנו לנושא הזה. הוא לא כונס את הנכסים אבל הוא מזרים את הכספים להפעלתו של המפעל. לכן אני רוצה לחזור על הסכום הזה. אנחנו נקיים את הישיבה גם בלי הכונסים ואני מבקשת היום כבר ממר לאור שיהיה מוכן. לא תוכלו להמלט מהעניין הזה, לא אתם, לא האוצר. בשביל ועדת הכנסת הכתובת זה אתם. כמו שנמצאו פתרונות לגבי מפעלים אחרים שהיו במצב כזה של פשיטות רגל חייב להימצא פתרון גם לגבי העובדים בסוגיה הזאת ולא נוכל להסיר מעצמנו את האחריות הזאת. אני מבקשת מנציג האוצר ומנציג מסחר ותעשייה

שבפגישה הזאת שנשב עם נציג העובדים תבואו בהצעות כיצד להסדיר את העניין הזה. זה לא סכומים גדולים זה בסך הכל שלושה-רבעי מיליון. זה יחייב את האוצר, את הממשלה וזה מספיק לי. אם יבואו ויגידו שאין להם שום הצעה אני אחזור לוועדה ונשמע מה הוועדה תגיד ונראה מה אנחנו נוכל לעשות בעניין זה.

בקשר לעניין של חמישה שבועות,

שאני אמרתי לכבוד השופט לבנברג התעוררה גם השאלה הזאת ואנחנו הבנו מדברי הכונסים שזאת לא תהיה בעיה לא היתה תגובה, זה סימן שזה לא הבעיה שעומדת למכשול. ככה התרשמנו גם מדברי הכונסים אבל איתם אני יכולה לדבר על הנקודה הזאת אבל גם עם החברים שנשב איתם יחד נוכל לדבר על זה. גם מהם הבנתי שזו אינה הבעיה, התקופה עד שבא הכונס. הבעיה היא אותם הסכומים של הקרן והפרש הפצויים. אני מקווה שנשב ביום חמישי זה.

מ. שחל:

אולי רק הערה בעניין הנושא הזה לתקדימים שהיו לפני כן גם עם משרדים ממשלתיים במקרים דומים, ואני אומר בענייני "תי"ל", בענייני "אוטוקרס", הממשלה גם במפעל "גרוב יפה" מאשרת אשכנזי. היא למעשה במידה רבה גם אחראית על הפעלת המפעל בתקופת הביניים וגם בחפוזי קונים. זה לא חנות שמוכרים אותה באיזה שהוא הסכם בין שני אנשים. הממשלה כאן היא צד רציני מאד ובתנאים שהיא מבטיחה תלוי אם יהיה קונה או לא יהיה קונה. ראו את "סיבי דימונה". אני לא צריך להתלות לא רק במקרים האלה, היו מקרים לא פעם ולא פעמיים. כפי שנהגה הממשלה במקרים אחרים היא צריכה גם לנהוג כך הפעם ולהבטיח שבתקופה הזאת כשהיא מאשרת אשכנזי ונותנת הנחות ועוזרת לכוונסים או לקונים הפוטנציאליים זכות הפועלים לפצויי פועלים צריכה להיות בעדיפות ראשונה ולהבטיח זאת. אני אומר את זה מפני שהיו תקדימים, אני לא חושב שהממשלה צריכה לנהוג אחרת הפעם מפני שזה פועלי עפולה.

מר זהבי:

אני מרגיש את עצמי נזוף לא בצדק, אני לא רואה את עצמי אשם בשום

מקרה.

ס. גרופר:

אני רוצה להגיד לך בקריאת ביניים שבזמן אתה גורם להזרים כספים לאיזה מפעל, אתה אמרת לנו כאן שאתם באופן מיוחד לא עוקבים אחרי זה. המטרה שלכם היא לעזור ואני רוצה להגיד לך שזו אחת השגיאות הפטאליות שאתה מזרים לירה אחת של המדינה לכל מפעל של המדינה, חובתך אז לבדוק את המפעל הזה מלמעלה עד למטה ולראות אם הוא שווה שיזרימו לו או שאנחנו נדאג שאנשים יתעשרו במדינה ויש לנו דוגמאות כאלה.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

ח"כ גרופר, אנחנו לא צריכים לחרוג מהנושא. מטרתנו המשותפת גם שלנו וגם של משרד מסחר ותעשייה היא שהמפעל יעבוד, שתהיה תעסוקה לעובדים לא רק עכשיו אלא גם לאחר שיהיה קונה. אנחנו רוצים שהמפעל ימשיך להתקיים כך או אחרת.

מר זהבי:

לעצם העניין אני רוצה לומר, חובאה פה הדוגמא של סיבי דימונה, סיבי דימונה לא היה בידי כונס, כשמישהו לא נמצא בידי כונס יש אפשרויות

מאפשרות שונות. כשמישהו נמצא בידי כונס האפשרות היחידה של הממשלה היא לעזור באמצעות הכונסים ובאמצעות בלבד. הממשלה לא יכולה להזרים כספים, ואני אמרתי בישיבה הקודמת שאנחנו המלצנו בפני ועדת הכספים של הכנסת לקבל ערבות מדינה עבור המפעל הזה בסכום של חצי מיליון לירות להפעלת המפעל, לא להגדלת סכום הפצויים אלא להפעלת המפעל ואת זה הדגשתי במפורש. אם מדובר פה על שלושת-רבעי מיליון לירות נוספים המשרד כמשרד לא יכול, אין לו את הכלים לדבר הזה בלי לפנות לוועדת הכספים ולבקש בוועדת הכספים שלושת-רבעי מיליון לירות נוספים שיהיו מיועדים לא להפעלת המפעל אלא לחשלום ישיר לעובדים.

נניח שהעובדים יסרבו לעבוד
ולהפעיל את המפעל עד שלא יקבלו

ג. שמעוני:

את הזכויות שלהם, איך יעבוד המפעל?

אני הדגשתי בישיבה הקודמת שאלמלא
בעיית העובדים בעפולה לנו כמשרד

מר זהבי:

לא מפריע שהמפעל הזה יסגר. אנחנו עושים את כל המאמצים להפעיל את המפעל לטובת העובדים רק מפני שקיימת בעיית תעסוקה בעפולה. אם העובדים באים ואומרים שהמפעל הזה יסגר ממילא אני מודיע לך שאני לא ממליץ לוועדת הכספים לתת אגורה מפני שאני לא צריך את המפעל הזה, לא צריכים מפעל גרבוניס נוסף במדינת ישראל. יכול להיות שפעם כשהקימו את זה היה מצב מצויין לגרבוניס במדינה, היום המצב הוא אחר. רק מפני שזה עפולה ורק מפני שקיימת שם בעיית תעסוקתית אנחנו מוכנים לבוא בפני ועדת הכספים, לא מפני שזה רנטבילי. אם אתה אומר שצריך להשקיע עוד 750 אלף לירות זה רק מוריד את הכדאיות של ההוצאה הזאת בעניין. לכן אני מציע שתפנו ישירות לוועדת הכספים אבל אני כמשרד לא יכול להופיע מבלי מטרה. אני צריך להופיע בפני ועדת הכספים של הכנסת ואני צריך לומר שעל פי המלצתה של ועדת העבודה אנחנו מבקשים שלושת-רבעי מיליון לירות נוספים כשמראש מדובר שהכסף הזה יש לו מטרה אחת בלבד וזה להשלים את כל כספי הפיצויים לעובדים. אם הכסף הזה ינתן או לא זו זכותה של ועדת הכספים לתת או לא לתת.

תלוי מה עמדתו של המשרד שבא
לדרוש זאת.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

ל-3 מיליון לירות אני לא הסכמתי,
בפירוש לא. אני אמרתי שאנחנו

מר זהבי:

המלצנו לוועדת הכספים על חצי מיליון לירות להפעלת המפעל, ואז נציג
האוצר הבטיח לבדוק את העניין באוצר, לי אין חשובה לעניין הזה.

אני עדיין לא מבין את זה. אם
אתה טוען שמבחינת הכדאיות

ח. שמעוני:

במילא אתה לא זקוק למפעל הזה אבל אתה מפעיל את זה בשביל העובדים אז
זה בדיוק חלק מאותה בעיה. אתה עושה למען אותם עובדים שנפגעו.

אני אסביר לך את העניין כי אתה
שואל איפה פה הכדאיות. הכונסים

מר זהבי:

פנו וקיבלו הזמנת מוצרים בסכום של קרוב למיליון דולאר מאוסטרליה.
עד עכשיו הפעילות שלהם היתה פעילות בהפסד, עכשיו הפעילות שלהם מתחילה
לצאת ממצב של הפסדים והם הציעו הצעה לקבל את הזמנת היצור ליצוא

באוסטרליה בסכום של כמיליון דולאר והציגו חכנית עבודה לחודשים הבאים למפעל שמראה שהמפעל פחות או יותר יצא מההפסדים. הוא יקבל את הזרמת ההון הזאת של חצי מיליון לירות והוא מסוגל לממן את החון החוזר בכדי לקבל את ההזמנה הזאת והוא מסוגל לעבוד באיזון פחות או יותר. עם זה אני יכול ללכת לוועדה הכספית. אני אגיד שאני מציע לתת את חצי מיליון הלירות, זה נותן תעסוקה למפעל, המפעל פחות או יותר עם קבלת ההזמנה הזאת ימצא באיזה שהוא איזון והמפעל יכול להמשיך לעבוד. אני את האיזון של המפעל רוצה לראות, אם הייתי רואה שהמפעל הזה מפסיד, למרות שאני נותן לו חצי מיליון לירות המפעל הזה ממשיך להפסיד, אז לא היה לי מה לבוא לוועדת הכספית של הכנסת. אבל למרות שהמפעל באיזון, המפעל כמפעל עם המוצר שהוא מייצר הוא לא חשוב, אפשר בלעדיו. לגבי השנים הבאות אין ודאות ועכשיו כשאתה מציע שאני במקום חצי מיליון אשקיע מיליון ורבע הסיכון גדל. האיזון לא קיים והסיכון גדל ואני מחלבת מה אני יכול להציג לוועדת הכספית.

ג. גרופר:

אני הייתי מזהיר את עצמנו שלא יקרה לנו שאנחנו נגיע למצב כזה, אנחנו פה שומעים שהמפעל כשלעצמו היום זה לא מפעל. נכון מה שמר זהבי הסביר עכשיו, ובצדק, שבשביל להפעיל אותו שהוא יחזיק את עצמו ויוכל לשלם את המשכורות ואת התפעול אז כדאי לעשות מאמצים. אני הייתי מזהיר את עצמנו שאנחנו לא נגרסם לפועלים האלו אי-צדק משווע. מדוע? מפני שאם אנחנו נלחם עכשיו באיזון צורה שלא תהיה להמשיך להפעיל את המפעל אני בדרך כלל מתנגד שהפועלים צריכים לקבל את המשכורות שלהם כמו מסעד. פועל עובד, הוא מייצר, הוא צריך לקבל את המשכורת שלו בכבוד. אם זה באמת מפעל שהיום בשוק הוא כושל ואין לזה שוק ורוצים רק להציל עוד חודש ועוד חודש ושבעוד 4 חודשים יחליטו באיזה מקום שמוכרחים לסגור אותו אז צריך לבחון אולי באמת לא כדאי יותר ונדרוך פה באיזון צורה להסב את הפועלים האלה למקומות עבודה טובים, בטוחים, יצרניים, שלא תהיה סכנה כזו. אסור לנו לתת את ידינו למפעל שיש סכנה שיסגר בעוד כמה חודשים. איזו טובה עשינו לפועלים האלה? אני חושב שאנחנו עושים להם רעה.

מר זהבי:

היות ומתוכננים לעפולה מפעלי העשיה נוספים, שנמצאים עכשיו בעבודה ונמצאים עכשיו בתהליך של אישורים ומוקמים מפעלים באיזור נצרת וכן הלאה בהחלט ניתן להסב אותם בטווח הארוך. אני רוצה לומר שבין אלה שמנהלים איתם מו"מ לקניית המפעל אנחנו רואים בין היתר את האפשרות שהמפעל הזה במשך הזמן יכנס ליצור מוצר אחר.

היו"ר - ש. א. אלמוזלינו:

אנחנו חרי בישיבה הקודמת הבהרנו שני הדברים הללו. קודם כל הפעלתו הזמנית ואחר כך לטווח היותר רחוק, מה ייצר המפעל, האם ימשיכו באותו היצור או שיסבנו אותו למשהו אחר לגמרי. אנחנו אבל מדברים עכשיו על הטווח המידי. מפעילים אותו לא רק בכדי לתת תעסוקה לעובדים - זה גם דבר חשוב - אלא בכדי שקצת להחזיר כסף לאותם הבנקים אשר השקיעו מה שהשקיעו.

מ. שחל:

אני הייתי מציע למר זהבי שנחג כפי שנוחגים בדרך כלל בוועדות הכנסת. בכל משרד ממשלתי שמקבל המלצה מועדה ואין לו האפשרות להשיב עליה במקום הוא מקבל אותה, שומע אותה, מביא את זה אחר כך לדיון במשרד ומגיב ולא דחיה על הסף. מה שאתם צריכים לעשות בוועדת הכספית זו פרשה

אחרת. שר המסחר והתעשייה בא לוועדת הכספים לא פעם ובמקרים הרבה יותר קשים מאלה ודנים לגופו. הערה שניה היא, אם מישהו חושב שהפועלים ב"גרם יפה" יסכימו לעבור הסבה בלי שיבטיחו את זכויות העבר שלהם על שנות העבודה שהם עבדו במפעל אז זוהי טעות. זה מזמין מראש הפגנות, שביחות וכל מה שמשמע מכך.

כאן לא יכולה הממשלה, בכל הכבוד, לרחוץ בנקיון כפיים, ואני אסביר גם מדוע במקרה הקונקרטי הזה. חודשיים לפני שהמפעל פשט את הרגל הופיעו נציגי הממשלה, ביניהם גם שרים, והודיעו שהמפעל הזה עומד בפני תנופה, בפני שגשוג ובפני פיתוח. במקרה זה אני רוצה לומר לנציגי הממשלה שלא יכולים לרחוץ בנקיון כפיים במקרה זה. הפועלים לא ידעו במה המדובר, הם האמינו שהמפעל הזה נתמך על ידי הממשלה, קיבל הלוואות מהממשלה. עכשיו המה עושים? ההצעה הקונקרטית בתקדימים קודמים - הממשלה ערבה לזכויות הפועלים והיא צריכה לעשות זאת ואחרת זה מזמין, בצדק, תגובות של העובדים. ברגע שממשלה מוצאת פתרון קבע למפעל על ידי הסבה, נניח, הקונה הפוטנציאלי לא יקנה את המפעל בלי שהוא יבדוק דבר אחד. קודם כל הוא מקבל אותו נקי מבחינת זכויות העובדים כי אחרת הוא לא מוכן להיכנס. הוא לא יתחיל את הספירה עשרים שנה אחרונות. אז במקום להתחיל להתווכח כאן, מה שיקרה הוא שועדת העבודה תמליץ המלצות, אם הממשלה לא תבצע אותן יקום ח"כ זה או אחר ויגיש שוב הצעה לסדר היום ואז הוא יעמיד את הממשלה כצד נתבע ובצדק. אזי מציע שאתם תבדקו את הנושא הזה. אם יהיה צורך לבוא לוועדת הכספים אז תבואו לשם. אתם צריכים להיות מודעים לכך שהפועלים הם חלק מהמפעל. פתרון למפעל חייב לקחת בחשבון את העובדה שאתם מגיעים לדרך חלק עם העובדים. הם לא ילכו לנצרת לעבוד ואם לא יעבדו בעפולה ומדובר ב-430 פועלים שהם ברובם ממשפחות מרובות ילדים ואי אפשר לבוא להגיד להם שמה שהם עבדו לא ייחשב. שום ממשלה לא יכולה לעשות את זה ולכן אני מציע שתבדקו את הנושא אם על ידי זה שהמפעיל יקבל על עצמו חלק ואתם חלק, מה שלא היה אתם צריכים להגיע לדרך חלק. ההמלצות תהיינה ברוח זו, ועדת העבודה לא נהגה אי-פעם אחרת ואני לא מאמין שגם היום תנהג אחרת.

א. אבטבי:

באיזה שהוא מקום זה לא מתקשר, אנחנו אומרים שזה ייעשה וזה ייעשה אבל הנוגעים בדבר אינם מצויים פה. חרשו לי עכשיו לומר דבר אחד בקשר לכונס הנכסים. אנחנו פה שמענו שיש לנציגי הפועלים אי-אמון בכונס. אני מאד מאד מאטער. הכונס הוא המפעיל הזמני. אם אנחנו מחליטים על הפעלה זמנית וכל כסף שיבוא בדרך זו או אחרת צריך לעבור דרך הכונס ויש לכך קדימויות, סדר עדיפויות. על כן אני אומר שועדת העבודה באמת צריכה להוציא המלצות והייתי מבקש מכל המשרדים שכל אחד יראה לפי המצב העובדתי כיום איך אפשר לפתור את הבעיה. קודם נקבל את המסמכים בכתב או כשהיו"ר תשב איתם שתביא את החומר לוועדה. לדעתי צריך לכנס את העובדים ולומר להם את המצב למרות שזה כואב. אני אומר שאם אנחנו יכולים שכל סכום שיוזרם לשם יהיה אך ורק למטרה בסדר עדיפויות של העובדים זה כן, זה רצוי לעשות, אבל שלא יוצר מצב שכסף יוזרם לשם וילך לעדיפויות אחרות. מזה אני חושש.

היו"ר - ש. א. אלמנזלינו:

קודם כל אני רוצה להגיד לך שאנחנו לא הבטחנו שום דבר עדיין לעובדים. העובדים נוכחו פה בדיון ומה שהבטחנו להם זה שאנחנו נטפל בנושא הזה שלחם. מה תהיינה תוצאות הטפול איש לא הבטיח. אנחנו כועדת עבודה, אנחנו כנציגי העובדים לא נוותר על הנושא הזה עד שלא נמצא את מה שאנחנו יכולים למצות בכדי להבטיח את הדבר הזה מבלי שאנחנו נגיד לעובדים שאנחנו מבטיחים לכם משהו. אנחנו נעשה את הכל כדי שזה יהיה

- 42 -

והם לא יהיו מופלים לרעה מעובדים אחרים שנהגו כלפיהם כך ולא אחרת.

הנקודה השניה היא שבאשר אנחנו

נטפל בנושא הזה לגבי הבטחת החלק הזה מה זה שייך שזה ילך באמצעות הכונסים למטרות אחרות? איש לא מדבר על פטרות אחרות אלא מדברים על המטרה הזו. כיצד נעשה נראה מתקדימים שהיו בעבר, כיצד נעשו דברים כאלה כאשר היו כונסי נכסים. אני מבקשת מנציגי הממשלה שהישיבה שקבענו אותו ליום חמישי התקיים ותחשבו כיצד להסדיר את זה, תבדקו את התקדימים שהיו בעבר במפעלים אחרים אשר גם לגבי מונו כונסי נכסים ומפעלים שלא היו דווקא ורק באיזורי פתוח אשר היתה דאגה אלא גם היו בערים גדולות ועל פי אותם התקדימים נמצא את הדרך כיצד להסדיר את הסוגיה הזאת. תודה רבה לכם והישיבה נעולה.

הישיבה הסתיימה בשעה 12.30